

Κουρέλια Δόξης

[Οικουμενικό Πατριαρχείο](#) / [Αρχιεπισκοπή Θυατείρων](#)

Η ζωή συχνά μοιάζει με λασπωμένο μονοπάτι, διαρκώς ανηφορικό, κάτω από έναν ουρανό αδιάφορο, ίσως και εχθρικό. Πορευόμαστε σκιάχτρα τυλιγμένα σε κουρέλια φιλοδοξίας, ψυχές διχασμένες ανάμεσα στον ψίθυρο μιας αιώνιας υπόσχεσης και τη βουή της πρόσκαιρης ματαιοδοξίας.

• Του Επισκόπου Μελιτηνής Μαξίμου

Η καρδιά, αυτό το εύθραυστο όργανο, παγιδευμένο στα πλευρά σαν φυλακισμένο πουλί, χτυπά στο ρυθμό μιας ακατανόητης νοσταλγίας, μιας δίψας που κανένα επίγειο νερό δεν σβήνει. Φαντάσματα επιθυμιών χορεύουν στα μάτια μας, οράματα εξουσίας και δόξας σαν αντικατοπτρισμοί στην έρημο της ψυχής, εικόνες

ματαιότητας που αντηχούν στους ευαγγελικούς στίχους της Κυριακής Ε΄ Νηστειών.

Μας αρέσει να ξεχνούμε. Η λήθη είναι το πιο παχύ σκοτάδι, η γλυκιά αυταπάτη που μας νανουρίζει, ψιθυρίζοντάς μας πως ο χρόνος είναι άπειρος, πως οι θρόνοι αυτής της γης έχουν αιώνια θεμέλια. Και καυχόμαστε για τις αρετές μας, υψώνοντας τείχη αυτοδικαίωσης γύρω από την εσωτερική μας σήψη, ενώ το δηλητήριο συσσωρεύεται, αθόρυβα, κάτω από τη γλώσσα, έτοιμο να χυθεί στην πρώτη σκιά που θα θεωρήσουμε εχθρική.

Ανηφορίζαμε προς την Ιερουσαλήμ, όχι ως θριαμβευτές, αλλά ως συνοδοιπόροι μιας επερχόμενης θυσίας που ακόμα δεν συλλαμβάναμε πλήρως. Ο αέρας ήταν πυκνός από προαισθήματα, ο ίδιος ο δρόμος έμοιαζε να στενάζει κάτω από τα βήματά μας. Τότε ο Κύριος, παραλαβών τούς δώδεκα, άρχισε να ξεδιπλώνει το μέλλον, όχι με αινίγματα, αλλά με μια ωμή, κοφτερή σαφήνεια που πάγωνε το αίμα: «Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρinoῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαΐξουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται» (Μαρκ. 10:33-34). Τα λόγια Του έπεφταν βαριά, πέτρες σε στάσιμα νερά, διαταράσσοντας την επιφανειακή γαλήνη των προσδοκιών μας. Μιλούσε για παράδοση, χλευασμό, μαστίγωμα, θάνατο. Για έναν Μεσσία σφαγμένο, όχι ένθρονο. Μια μεσσιανολογία της σάρκας που πονά, όχι της εξουσίας που επιβάλλεται. Το πρόσωπό Του, σκληρό και τρυφερό ταυτόχρονα, μια τοπιογραφία όπου η θεϊκή αγάπη συναντούσε την ανθρώπινη οδύνη, σαν γκρεμός που ατενίζει την άβυσσο.

Και μέσα σ' αυτή την ατμόσφαιρα της επικείμενης συντριβής, πρόβαλαν δύο ψυχές, ο Ιάκωβος και ο Ιωάννης, οι υιοί της βροντής, τώρα όμως φωνές λεπτές, σχεδόν παιδικές στην άγνοιά τους, σαν αρνιά που βελάζουν ανέμελα στη σκιά του σφαγείου. Η επιθυμία τους, γυμνή, ακατέργαστη, ένας πυρετός που δεν είχε αγγίξει ακόμη το κρύο του μαρτυρίου: «δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου» (Μαρκ. 10,37). Ζητούσαν θέσεις εξουσίας δίπλα σε Εκείνον που μόλις είχε περιγράψει την πορεία Του προς την απόλυτη ταπείνωση. Μια κραυγαλέα αντίφαση, το ανθρώπινο όνειρο της κυριαρχίας να συγκρούεται με την ουράνια λογική της θυσίας. Το αίτημά τους κρέμεται στον αέρα, μια εύθραυστη πεταλούδα με φτερά από φιλοδοξία, έτοιμη να καεί στο φως της αλήθειας που αποκαλυπτόταν. Η απάντηση του Ιησού, όχι οργισμένη, αλλά διαπεραστική, σαν νυστέρι που αποκαλύπτει την πληγή: «οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε» (Μαρκ. 10,38). Η άγνοιά τους δεν ήταν πνευματική νωθρότητα, αλλά η ίδια η ανθρώπινη κατάσταση, η ανικανότητα να δούμε πέρα

από τα στενά όρια της εγωκεντρικής επιβίωσης, η τάση να μεταφράζουμε τα πάντα στη γλώσσα της δύναμης και της τιμής. Η ερώτησή Του που ακολούθησε, βαριά σαν καμπάνα που σημαίνει κίνδυνο: «δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι;» (Μαρκ. 10,38). Δεν ρωτούσε για την ικανότητα της θέλησης, αλλά για την αντοχή της σάρκας και του πνεύματος απέναντι στον πόνο που συντρίβει, την ταπείνωση που απογυμνώνει, τον θάνατο που διαλύει κάθε ψευδαίσθηση ελέγχου. Μια ερώτηση που αντηχούσε στα βάθη της ύπαρξης, προκαλώντας κάθε ψευδο-ηρωισμό.

Η απάντησή τους, βιαστική, σχεδόν αυτόματη, ένας αντίλαλος της τυφλής τους ορμής: «οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· δυνάμεθα» (Μαρκ. 10,39). Πίστευαν πως η αγάπη τους για τον Διδάσκαλο ήταν αρκετή, πως η αφοσίωσή τους μπορούσε να μετατρέψει το πικρό ποτήρι σε γλυκό νέκταρ. Δεν είχαν νιώσει ακόμα το βάρος του σταυρού, τη μοναξιά της εγκατάλειψης, το κρύο του τάφου. Ο Ιησούς, με μια θλίψη που μόνο η θεϊκή παντογνωσία μπορεί να χωρέσει, επικύρωσε την προφητεία, όχι την ικανότητά τους: «ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε» (Μαρκ. 10,39). Θα περνούσαν κι αυτοί μέσα από τη φωτιά, θα βυθίζονταν στα σκοτεινά νερά του πάθους, αλλά η θέση δίπλα Του δεν ήταν ανταμοιβή για την αντοχή, αλλά δώρο που δίνεται σύμφωνα με μια άλλη, θεϊκή οικονομία: «τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται» (Μαρκ. 10,40). Το ποτήριον, όχι χρυσός και κρασί γιορτής, αλλά πικρή χολή και όξος, η γεύση της προδοσίας, της άρνησης, του απόλυτου πόνου. Το βάπτισμα, όχι στα καθαρά νερά μιας τελετής, αλλά στο αίμα και τον ιδρώτα της αγωνίας, στη σιωπή του Θεού, στη βύθιση μέχρι τον Άδη. Ένα βάπτισμα μαρτυρίου, όπως το είδε ο Ωριγένης, μια κάθαρση που ξεπλένει όχι μόνο τον βαπτιζόμενο, αλλά προσφέρεται για τη θεραπεία πολλών: «καὶ ὅτι βάπτισμα ἡμῖν δίδοται τὸ τοῦ μαρτυρίου [...] καὶ αὐτὸ ἐπὶ πολλῶν θεραπείᾳ καθαιρόμενον γίνεται».[1] Είναι η κάθοδος στην κόλαση της ψυχής μας, η συνάντηση με τα τέρατα που φωλιάζουν μέσα μας, η πάλη σώμα με σώμα με την αμφιβολία, την απόγνωση, την αίσθηση της ορφάνιας. Μια εμπειρία που αφήνει πληγές, όχι μετάλλια ανδρείας. Σαν τοπία εσωτερικά σημαδεμένα από παγετό και φωτιά, όπου η ψυχή μαθαίνει να περπατά ξανά, σημαδεμένη, αλλά ζωντανή.

Η αντίδραση των υπολοίπων δέκα μαθητών ήταν άμεση, ανθρώπινη, αποκαλυπτική της ίδιας υπόγειας φλέβας φθόνου και φιλοδοξίας που διέτρεχε και τους δύο αδελφούς: «Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου» (Μαρκ. 10,41). Η αγανάκτησή τους δεν πήγαζε από ενδιαφέρον για την ορθή τάξη ή την ταπείνωση, αλλά από τον φόβο μήπως χάσουν τη δική τους θέση στην επερχόμενη, όπως νόμιζαν, βασιλεία. Ήταν ο ίδιος ιός, μια πνευματική

γάγγραινα που απειλούσε να σαπίσει την ψυχή εκ των έσω, η ίδια παρανόηση της φύσης της εξουσίας που ο Χριστός ήρθε να ανατρέψει. Βλέποντας αυτή τη μικροπρέπεια, αυτή την εμμονή με τις ιεραρχίες του κόσμου τούτου, που υψώνονται σαν σαθρά οικοδομήματα πάνω σε θεμέλια φόβου, ο Ιησούς τους κάλεσε κοντά Του, όχι για να τους επιπλήξει, αλλά για να τους αποκαλύψει την καρδιά της δικής Του βασιλείας, μια βασιλεία αντεστραμμένη, παράδοξη, σκανδαλώδη για τη λογική της ισχύος: «οἶδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δούλος» (Μαρκ. 10,42-44). Μια απόλυτη ανατροπή. Οι άρχοντες του κόσμου, μορφές λαξευμένες στην ομίχλη της αυταπάτης, καταδυναστεύουν, φουσκωμένοι από κενότητα, εξουσιάζουν, με την εξουσία τους να γίνεται βαρίδι στην ψυχή. Στον δικό Του κόσμο, το μεγαλείο μετριέται με το μέτρο της υπηρεσίας, η πρωτιά με την προθυμία να γίνεις ο τελευταίος, ο δούλος όλων. Η πυραμίδα της ισχύος γκρεμίζεται, και στη θέση της υψώνεται ο σταυρός, το αγκάθινο στέμμα που γίνεται αληθινό διάδημα. Η ίδια η δύναμη αυτού του παραδείγματος, όπως εύστοχα επισημαίνει ο θεολόγος του 19ου αιώνα Νικόλαος Δαμαλάς, έγκειται στο αδιανόητο γεγονός ότι ο ίδιος ο Μεσσίας, ο προαιώνιος Θεός, επέλεξε αυτόν τον δρόμο, αρνούμενος την υπηρεσία που δικαιωματικά Του ανήκε από τα δημιουργήματά Του, για να υπηρετήσει Εκείνος τη σωτηρία τους: «Ἡ δύναμις δὲ τοῦ παραδείγματος ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Μεσσίας αὐτός, οὐκ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον (Θεὸς ὢν προαιώνιος), ἵνα ὑπηρετηθῇ (κατὰ τὸ χρέος αὐτῶν), ὑπὸ τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα αὐτὸς ὑπηρετήσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῶν».[2] Η αυτοταπείνωση του Θεού Λόγου δεν είναι απλή ηθική προτροπή, αλλά οντολογική θεμελίωση μιας νέας πραγματικότητας, όπου η δύναμη που δεν υπηρετεί είναι αδυναμία και η πρωτιά που δεν σκύβει να πλύνει τα πόδια του άλλου, είναι αιχμαλωσία.

Και για να μην μείνει καμία αμφιβολία για την πηγή και το πρότυπο αυτής της νέας λογικής, ο Χριστός αποκαλύπτει την ίδια την ουσία της αποστολής Του, τον λόγο της ενανθρώπησής Του, το κλειδί για την κατανόηση ολόκληρης της ζωής και του θανάτου Του: «καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν» (Μαρκ. 10,45). Ο Υιός του Ανθρώπου, ο αναμενόμενος Μεσσίας, ο Κύριος της δόξης, δεν ήρθε για να δεχτεί υπηρεσίες, τιμές και δόξα από τα δημιουργήματά Του, αλλά για να γίνει Εκείνος ο υπηρέτης, ο διάκονος της σωτηρίας τους. Η κορύφωση αυτής της διακονίας: η προσφορά της ίδιας Του της ζωής, της ψυχής Του, ως λύτρο. Όχι μια εμπορική συναλλαγή, αλλά μια πράξη απελευθέρωσης, ένα σπάσιμο των δεσμών της αμαρτίας και του θανάτου που κόστισε το παν. Το αίμα Του, το τίμημα που

πληρώθηκε για να ανοίξει ο δρόμος της επιστροφής, για να ξαναβρεί η πληγωμένη κτίση τον δρόμο προς την ένωση με τον Δημιουργό της. Αυτή η θυσία είναι η καρδιά του μυστηρίου, το σημείο όπου η θεία αγάπη συναντά την ανθρώπινη τραγωδία και την μεταμορφώνει. Η άσκηση, η δια βίου πάλη που καλούμαστε να διεξάγουμε, δεν είναι μια προσπάθεια να κερδίσουμε την εύνοια του Θεού με τα έργα μας, αλλά η συμμετοχή μας σ' αυτή τη λυτρωτική κένωση, η σταδιακή μας απελευθέρωση από τα δεσμά του εγώ, σαν να ξεριζώνουμε με γυμνά χέρια αγκάθια βαθιά ριζωμένα στη σάρκα μας, η εκούσια είσοδός μας στη λογική του δούλου, του διακόνου. Μια πορεία σκληρή, ανηφορική, γεμάτη πτώσεις και σηκώματα, όπου η μόνη πυξίδα είναι το πρόσωπο του Εσταυρωμένου και Αναστημένου Κυρίου.

Μέσα σ' αυτή την κιβωτό της Εκκλησίας, που πλέει αιώνες τώρα στα ταραγμένα νερά της ιστορίας, ηχεί διαρκώς αυτή η κλήση προς τη διακονία, προς την ανατροπή των κοσμικών αξιών. Είμαστε όλοι προσκεκλημένοι στο ίδιο δείπνο, καλεσμένοι να πιούμε από το ίδιο ποτήριο, να βαπτιστούμε στο ίδιο βάπτισμα. Η κοινότητα των πιστών, το ζωντανό σώμα του Χριστού, δεν είναι λέσχη «καθαρών», «πνευματικών» ή φρούριο αυτάρκειας, αλλά ένα εργαστήριο αγιότητας, ένας τόπος όπου η αδυναμία συναντά τη χάρη, όπου οι πληγές γίνονται πηγές φωτός, όπου η ατομική πάλη του καθενός βρίσκει νόημα και στήριξη στην κοινή πορεία. Η λειτουργική εμπειρία, η μετοχή στα Μυστήρια, δεν είναι μαγικές τελετές, αλλά η συνεχής υπενθύμιση και βίωση αυτής της αλήθειας: ότι γινόμαστε μέλη του Σώματος του Χριστού, όχι για να εξουσιάσουμε, αλλά για να υπηρετήσουμε, για να προσφέρουμε τους εαυτούς μας ως «θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ» (Ρωμ. 12,1). Κάθε κερί που ανάβει, κάθε προσευχή που ψιθυρίζεται, κάθε γονυκλισία, είναι μια μικρή πράξη αντίστασης στην τυραννία του εγώ, μια μικρή νίκη της λογικής της διακονίας έναντι της λογικής της εξουσίας. Είναι σαν ένας ψίθυρος που καταφέρνει να ακουστεί πάνω από τη βοή της αγοράς του κόσμου, μια σιωπηλή επανάσταση της καρδιάς. Η ζεστασιά της κοινότητας δεν αναιρεί τη μοναχικότητα της προσωπικής σχέσης με τον Θεό, αντίθετα, την τρέφει και την προστατεύει, όπως η γη τρέφει τη ρίζα που παλεύει να βρει νερό στα βάθη.

Έτσι, η πορεία προς τα Ιεροσόλυμα συνεχίζεται, όχι μόνο στον ιστορικό χρόνο, αλλά στην καρδιά κάθε πιστού, σε κάθε γενιά. Η ανάβαση είναι πάντα παρούσα, η πρόσκληση για το ποτήριο και το βάπτισμα πάντα ανοιχτή. Ο πειρασμός της εξουσίας, η γοητεία των θρόνων δεξιά και αριστερά, παραμένει ισχυρός, ένας σκοτεινός μαγνήτης που έλκει την ανθρώπινη αδυναμία. Η αμφιβολία, κρύα ομίχλη, μπορεί να τυλίξει την ψυχή, και η κραυγή της εγκατάλειψης να αντηχήσει στις ερημιές της καρδιάς. Όμως, μέσα απ' όλα αυτά, αχνοφέγγει η υπόσχεση της Ανάστασης, η βεβαιότητα ότι η τελευταία λέξη δεν ανήκει στον θάνατο, αλλά στη

ζωή, ότι η υπέρτατη δύναμη δεν είναι αυτή που συντρίβει, αλλά αυτή που αγαπά μέχρι τέλους, που υπηρετεί μέχρι θυσίας. Η πληγή της θείας αγάπης στην καρδιά της κτίσης παραμένει ανοιχτή, μια διαρκής πρόσκληση για μετάνοια και επιστροφή, μια υπόσχεση ένωσης που καίει σαν φωτιά μέσα μας. Η καρδιά παραμένει ένας τόπος συνάντησης του απείρου με το πεπερασμένο, της χάριτος με την ελευθερία, μια σκηνή όπου παίζεται αδιάκοπα το δράμα της πίστης και της αμφιβολίας, μέχρι την ημέρα που ο Υιός του Ανθρώπου θα έρθει ξανά, όχι πλέον ως δούλος, αλλά ως Κριτής και Βασιλιάς, για να παραλάβει όσους έμαθαν να υπηρετούν στην ταπείνωση.

Φωτογραφία: Κεντρικό τμήμα του πολύπτυχου “Αποκάλυψη” του Jacobello Albergno (1360-90). Τέμπρα σε ξύλο (95 x 61 εκ.), απεικονίζει σκηνές από την Αποκάλυψη του Ιωάννη με βυζαντινή επιρροή. Gallerie dell’Accademia, Βενετία, (Λεπτομέρεια).

[1] Ωριγένης, Εἰς τὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον Τόμος XVI, κεφ. 22, ἐν Patrologiae Cursus Completus: Series Graeca, επιμ. Jacques-Paul Migne, τ. 13 (Paris: J.-P. Migne, 1862), σ 601.

[2] Νικόλαος Μ. Δαμαλάς, Ἑρμηνεία εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, τ. Γ΄ (Αθήναι: ἐκ τοῦ τυπογραφείου Σ. Κ. Βλαστού, 1892), 258.